

Saksframlegg

Arkivsaksnr : 24/00141-5

Saksbehandler: Geir Jostein Sandmo Nordland Bondelag (intern)

Uttalelse Nordland Bondelag - Ny forvaltningsplan for grågås i Nordland 2026 - 2032

Vedtak

Nordland Bondelag viser til tilsendt høringsutkast til «Forvaltningsplan for grågås i Nordland 2026 – 2032».

Fylkesstyret er tilfreds med at planen beskriver de utfordringene mange føler i forhold til økende konflikt med landbruket i forhold til stedvis store beiteskader.

Fylkesstyret anmoder videre om at det iverksettes ytterligere tiltak for å overvåke og dokumentere endringer i bestandens størrelse og utbredelse i vårt fylke – samt at det iverksettes effektive bestandsregulerende tiltak.

Det må legges til rette for at skadefelling av grågås som gjør skade enklere kan tillates, jfr pkt 4.1 i planen. Dette tiltaket må således innlemmes i avsnittet s. 15 «Konklusjon for akutte skadeforebyggende tiltak».

Saksutredning

Det er oversendt forslag til ny forvaltningsplan for grågås i Nordland til høring.

Saken er av saksbehandler sendt til bondelagets to medlemmer i gåseforum for evt innspill.

Forvaltningsplanen for grågås i Nordland er revidert og er nå på høring fram til 1. mars (for vår del 5. mars). Den nye planen vil ha særlig interesse for en rekke kommuner og organisasjoner som er knyttet til friluft og næringsinteresser.

Bestanden av grågås har økt betydelig de siste årene. Et av målene med ny forvaltningsplan er å få en mer aktiv forvaltning som blant annet skal bidra til å redusere beiteskader for landbruket i Nordland.

I 2019 ble det utarbeidet en forvaltningsplan for grågås i Nordland, og den skulle ha en varighet fra 2019 – 2025. Denne planen satte fokus på kunnskap om økende bestander, økende beiteskader på innmark, og behovet for mer organisert jakt på grågås. Nå er det blitt utarbeidet en ny plan for årene 2026 – 2032.

Oppdatert kunnskap

På oppdrag fra Statsforvalteren i Nordland har Ingunn Tombre, forsker hos NINA i Tromsø, nå revidert planen for 2019 - 2025. Tombre har jobbet med forskning på ulike arter gås og utfordringer knyttet til gjess i en årrekke, både i Nordland, nasjonalt og internasjonalt.

Den nye planen inkluderer ny og oppdatert kunnskap. Det er også foretatt en vurdering av behov for å endre noen av tiltakene og prioriteringene, og det blir i den nye planen vurdert hvilken effekt den forrige regionale planen har hatt for de kommunale forvaltningsprosessene.

Det er et ønske at den regionale planen skal være et verktøy for grågås-forvaltningen i kommunene.

Positivt og negativt

Det er både positive og negative sider ved å ha gode bestander av grågås. For landbruket kan beiteskader representerer store utfordringer, mens mange opplever grågåsa som en viktig art i

økosystemet som gir positive naturopplevelser og muligheter for både fotografering, fuglekikking og jakt.

Forslaget til ny Forvaltningsplan for grågås for perioden 2026 – 2032 er drøftet i «Samarbeidsforum for gås i Nordland». Høringene av planen gjennomføres i samråd med samarbeidsforumet.

Mer grågås

Mens mange fuglearter har hatt en kraftig tilbakegang de siste 10-årene, opplever vi i Bondelaget at flere bestander av gås har hatt en markert framgang. Det gjelder de trekkende bestandene av hvitkinngås og kortnebbgås, som på vårtrekket oppover til hekkeområdene på Svalbard mellomlander i Nordland for å spise seg opp.

En markert økning av bestanden finner vi også hos grågås, som trekker opp til Norge og Nordland om våren for å hekke her.

Et varmere klima med mer og bedre mattilgang har også bidratt til økning i gåsebestanden. Økt antall individer av grågås gir en robust og livskraftig bestand, men samtidig ser dette ut til å gi økte beiteskader og problemer for gårdbrukere i deler av fylket.

Beiteskader

Tidligere har det vært mest fokus på beiteskader på grunn av hvitkinngås og kortnebbgås, men vi ser nå at også grågåsa kan gi betydelige beiteskader!

Skadeomfanget hos gårdbrukere på grunn av gåsebeiting er en utfordring for både landbruket og den offentlige forvaltningen. I motsetning til de to trekkende gåseartene, som kun mellomlander her en relativt kort periode om våren, oppholder grågåsa seg hos oss en lang periode fra hekkingen på våren til høsttrekket.

Grågåsa er jaktbar, men jakta er fortsatt svakt organisert i store deler av fylket. Bestanden har derfor et stort høstbart overskudd. Lav beskatning gjennom jakt er en av grunnene til at bestanden av grågås har økt.

Økt samarbeid

Det er etablert et «Samarbeidsforum for gås i Nordland», med formål om å redusere konfliktene knyttet til beiting av gås. Dette forumet består av representanter for Statsforvalteren, kommunene, faglagene i landbruket og forskningen. Nordland Bondelag er representert i forumet med Odd Arne Stormo fra fylkestyret og Eirik Jensen fra lokallagene. Samarbeidsforumet har hatt ønske om å bedre forvaltningen av grågås, gjennom kartlegging av bestanden og en mer aktiv forvaltning av lokale bestander gjennom tiltak for å redusere beiteskadene.

Kartlegging

Kartleggingen av grågås er tidligere gjennomført av Norsk ornitologisk forening (NOF). Det meste av kartlegging ble foretatt i 2017, med noe supplerende kartlegging i 2018. Kartleggingen viste at hekkebestanden av grågås i Nordland da var på 2 500-4 150 hekkende par.

I tillegg består bestanden om sommeren også av et betydelig antall fugler som ikke hekker. Det er ungfugler som ikke er kjønnsmoden, gjess uten partnere og mislykkede hekkfugler. På ettersommeren kan derfor den totale bestanden av grågås i Nordland være i størrelsesorden 20 000 individer.

Bedre organisering av jakt

Forvaltningsplanen inneholder kunnskap om grågås og beiteskader, og aktuelle tiltak for å forebygge skader.

En bedre organisering av den ordinære jakta er et viktig tiltak for å regulere de lokale bestandene av grågås. Bruk av forvaltningsplanen kan også forenkle kommunenes forberedelser med å få åpnet for tidligere jaktstart på grågås, og få forlenget perioden der det tillates sanking av egg.

Som grunnlag for Statsforvalterens behandling av søknader om tidligere jaktstart, må det i tillegg utarbeides en kort beskrivelse av skadeproblemet og et kart som viser jaktområder og friområder.

Statsforvalteren kan åpne for jakt på grågås inntil 15 dager før ordinær jaktstart når det foreligger en godkjent lokal forvaltningsplan. Den generelle jakttiden for grågås de siste årene har vært 10.08.-23.12., mens jakttiden nord for Rana kommune har vært 15.08.-23.12.

Muligheter for tilskudd

Statsforvalteren og kommunene administrerer tilskuddsordninger som er øremerket tiltak og ordninger for hvitkinngås og kortnebbgås.

På fylkesnivå finnes det en tilskuddsordning for jaktbare arter og en ordning for ikke jaktbare arter.

Nordland fylkeskommune fordeler tilskudd til tiltak for jaktbare arter, mens Statsforvalteren fordeler tilskudd til tiltak som er rettet mot de ikke jaktbare artene. Kommunene fordeler tilskudd til landbruksforetak som tilrettelegger for beiting av kortnebbgås og kvitkinngås under vårtrekket.

Forslag til ny forvaltningsplan følger som vedlegg til saken.